

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Михайлова Володимира Олександровича на тему «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Реформа адміністративно-правового судово-експертного забезпечення в Україні є стратегічним кроком до побудови високопрофесійної та незалежної системи, яка функціонує за європейськими стандартами.

Головною метою реформи є створення незалежної, високопрофесійної та прозорої мережі судово-експертних підрозділів, відкритих для суспільного контролю. Ця система покликана сприяти утвердженню правосуддя та забезпечувати захист прав людини в Україні.

Адміністративно-правове регулювання судово-експертної діяльності має ключове значення для забезпечення надійності судових доказів. Згідно з п. 14 ч. 1 ст. 92 Конституції України, основи судової експертизи визначаються виключно законами України. Без реформування судово-експертної системи неможливо досягти повноцінної модернізації судової системи загалом.

Незважаючи на прийняття Закону України «Про судову експертизу», система незалежної судової експертизи досі не реалізована в повному обсязі. Це створює значні виклики для ефективного функціонування правосуддя.

Адміністративно-правове регулювання судово-експертного забезпечення правосуддя є предметом численних досліджень українських і зарубіжних учених. Серед них варто відзначити роботи В. Авер'янова, О. Бандурки, Д. Беззубова, Ю. Битяка, В. Гарашука, І. Голосніченка, В. Гриценка, А. Єлістратова, М. Жушмана, В. Галунька, Е. Демського, А. Іщенко та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до: Плану дій Ради Європи для України «Стійкість, відновлення та реконструкція» на 2023-2026рр.; Загальнодержавною програмою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: затвердженою Законом України від 18.03.2004 р., Стратегії забезпечення державної безпеки, затвердженою Указом Президента України від 30.12.2021 року № 56/2022; Плану імплементації актів законодавства ЄС у відповідності з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС; Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 20.05.2015 року № 276/2015, Стратегією боротьби з організованою злочинністю, затвердженою Кабінетом Міністрів України від 16.09.2020 року № 1126-р; Національною стратегією у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24.03.2021 року № 119/2021, Указу Президента України про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-

2027 роки, Стратегією розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки: була затверджена Указом Президента України від 11.06.2021 № 231/2021.

Тема дисертації затверджена 15 жовтня 2021 р. (протокол № 3). Вченою радою Інституту управління, технологій та права Державного університету інфраструктури та технологій.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є підставі узагальнення наукових праць вчених, аналізу історичного розвитку та вивчення міжнародного досвіду, чинного законодавства України сформулювати нові пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання судово- експертної діяльності в Україні.

Для реалізації зазначеної мети, необхідно виконати такі завдання:

- проаналізувати історичні аспекти адміністративно – правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні;

- визначити загальні засади адміністративно-правового регулювання експертної діяльності та понятійно-категорійний апарат, зокрема такі поняття як судово-експертна діяльність;

- вивчення зарубіжного досвіду, зокрема, як у різних країнах здійснюється адміністративно-правове регулювання експертної діяльності;

- аналіз стандартів та методів, що використовуються для забезпечення якості експертної діяльності;

- організаційні особливості проведення судової експертизи в Європі: в різних європейських країнах існують свої підходи до організації судової експертизи. Наприклад, в Італії, Франції, Німеччині та Великій Британії є свої специфічні моделі та вимоги до експертів;

- сучасні моделі залучення експерта у кримінальне провадження, в Європі існують різні моделі залучення експертів, такі як змагальна, розшукова та змішана моделі;

- опрацювати напрямки вдосконалення адміністративного законодавства, що до реформування судово-експертної діяльності України;

- дослідити інститут спеціаліста, як джерела доказів та оцінити його практичну доцільність;

- сформулювати висновки дослідження для застосування у практичній діяльності органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, реалізації стратегії європейської інтеграції України; у процесі викладання дисциплін з судової експертизи у вищих навчальних закладах, під час написання навчальних посібників з теорії та практики судової експертизи.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час здійснення судово - експертної діяльності.

Предмет дослідження – судово-експертна діяльність України, як об'єкт адміністративно-правового регулювання.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження слугували філософські (діалектичний), загальнотеоретичні (гносеологічний, структурно-функціональний), спеціальні (порівняльно-правовий, індуктивний) та міжгалузеві (історичний, аналітичний) методи наукового пізнання, застосування яких обумовлене системним підходом.

У процесі роботи було, зокрема, застосовано формально-юридичний метод для пізнання внутрішньої форми правових явищ і процесів, для з'ясування думки законодавця, вираженої в тексті закону. Особливість методу полягає в зосередженні уваги на логічному опрацюванні правових норм. Під час опрацювання таких норм, деякі правові положення трансформуються в загальні поняття, з яких, натомість, виводяться певні логічні наслідки, здійснюється їх тлумачення (у процесі опрацювання Проєкту Закону «Про судово-експертну діяльність»).

Порівняльно-правовий метод використано при співставленні окремих правових норм у галузі судової експертизи України та деяких інших країн, з метою визначення перспектив реформування національного механізму правового регулювання (при порівнянні організації судової експертизи країн ЄС).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням проблем адміністративно-правового регулювання судової експертизи в Україні. Наукову новизну результатів дослідження характеризує низка положень та висновків, одержаних у ході роботи над дисертацією, а саме:

вперше:

- на теоретичному рівні визначено основні принципи та підходи до адміністративно-правового регулювання судової експертизи, що дозволяє створити цілісну концепцію цього процесу;
- проведено детальний аналіз чинного законодавства, що регулює судову експертизу, з метою виявлення його недоліків та прогалин, а також запропоновано шляхи їх усунення;
- проведено порівняльний аналіз адміністративно-правового регулювання судової експертизи в Україні та інших європейських країнах, що дозволило виявити найкращі практики та можливості їх впровадження в національне законодавство;

удосконалено:

- практичні рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання судової експертизи, які можуть бути використані для підвищення ефективності та якості експертної діяльності.
- методологію дослідження адміністративно-правового регулювання експертної діяльності, що полягає у синергетичному поєднанні філософських, загальнонаукових та спеціальних методів;
- практичні рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання «виснока спеціаліста» як джерела доказів;

дістали подальшого розвитку:

- визначення та розмежування ключових понять, як «висновок експерта», «судова експертиза» та «експертна діяльність», «висновок спеціаліста», «спеціаліст»;
- узагальнення позитивного досвіду зарубіжних країн: аналіз досвіду адміністративно-правового регулювання експертної діяльності в інших країнах;

- визначення шляхів та напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання експертної діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що обґрунтовані в ході дисертаційного дослідження положення, висновки і пропозиції можуть бути використані у:

– науково-дослідній роботі – для подальших теоретичних розробок проблем адміністративно-правового регулювання судової експертизи;

– у правотворчості важливим аспектом є уточнення та доповнення чинних законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, норми яких закріплюють адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ;

– правозастосовній практиці – у діяльності органів державної влади, що забезпечують формування та реалізацію державної політики в галузі судової експертизи, а також її удосконаленні (Акт впровадження у правозастосовну діяльність Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України від 17 березня 2025 року);

– освітньому процесі – при розробці навчальних програм та викладанні дисциплін: «Адміністративне право», «Експертиза у юридичній практиці».

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею. Наукова новизна, висновки та рекомендації сформульовані автором, обґрунтовано на підставі особистих досліджень та міркувань. При використанні наукових праць інших учених, на них зроблено відповідні посилання.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень, викладені в дисертації, були представлені у вигляді доповідей і виступів на таких міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях:

- XV Міжнародній науково-практичній конференції: *«Інновації та перспективи сучасної правової науки»* (м. Київ, 28 листопада 2024);
- XIV Міжнародної науково-практичній конференції: *«Правове відновлення України як потужної європейської держави через призму міжнародного досвіду»* (18 квітня 2024 року м. Київ);
- XIII міжнародна науково-практична конференція: *«Глобалізація українського законодавства, як результат війни Російської федерації проти України»* (19 квітня 2023 року м. Київ);
- XII міжнародна науково-практична конференція: *«Консолідація правової системи, як шлях для зміцнення державотворення»* (24 листопада 2022 року м. Київ);
- всеукраїнської науково-практичної конференції: *«Сучасний стан та перспективи розвитку правової науки України в умовах сьогодення»* (27 жовтня 2022 року м. Київ);
- всеукраїнська науково-практична конференція: *«Право та суспільство в реаліях карантинного періоду»* (24 лютого 2022 року м. Київ);
- всеукраїнська науково-практична конференція: *«Наслідки вторгнення Російської Федерації в Україну: правовий аспект»* (26 жовтня 2023 року м. Київ);

- І всеукраїнської науково-практична конференція: *Судова експертиза в період дії воєнного стану: проблеми теорії та практики*: (29 лютого 2024 року м. Київ).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 203 сторінки, з них основного тексту – 173 сторінок. Список використаних джерел налічує 208 найменувань та займає 26 сторінок. Додатки розміщено на чотирьох сторінках.

Публікації. Основні положення та висновки дисертації висвітлено у сімнадцяти наукових публікаціях, серед яких шість наукових статей у фахових виданнях України та чотири публікації на міжнародних та сім всеукраїнських конференціях.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Михайлов В.О. Історичні аспекти адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні. *Журнал «DICTUM FACTUM»* (категорія Б) №2 (12) 2022 С. 110-115. URL: <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/236>
2. Михайлов В.О. Принципи судово-експертної діяльності в Україні. *Журнал «DICTUM FACTUM»* (категорія Б) №1 (13) 2023 С. 153-158. URL: <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/264>
3. Добкіна К.Р., Михайлов В.О. Правові та організаційні проблеми регулювання судово-експертного забезпечення правосуддя в Україні *Науковий юридичний журнал Правові новели* 3/2017. URL: http://www.legalnovels.in.ua/journal/3_2017/22.pdf
4. Михайлов В.О. Реформування судово-експертного забезпечення правосуддя в Україні. *Право і суспільство* 6 частина 2/2017. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/6_2017/part_2/34.pdf
5. Михайлов В.О. Висновок спеціаліста як процесуальне джерело доказів : окремі аспекти теорії і практики. *Журнал «DICTUM FACTUM»* (категорія Б) №2 (16) 2024 С. 233—238. URL: <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/359/322>
6. Михайлов В.О. Порівняння адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні та країнах Європейського союзу. *Журнал «DICTUM FACTUM»* (категорія Б) №2 (14) 2023 С.153-159. URL: <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/293>

Матеріали наукових конференцій:

7. Михайлов В.О. Поняття та мета судово-експертної діяльності України, як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Матеріали XIII міжнародної науково-практичної конференції «Глобалізація українського законодавства, як результат війни Російської федерації проти України» (19 квітня 2023 року м. Київ) С.157-161.
8. Михайлов В.О. Сучасні та історичні аспекти адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні.

Сучасний стан та перспективи розвитку правової науки України в умовах сьогодення: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 27 жовтня 2022р. – К.: ДУІТ С. 373-377.

9. Михайлов В.О. Деякі аспекти адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні. *Право та суспільство в реаліях карантинного періоду: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 24 лютого 2022р. – К.: ДУІТ, 2022. С. 203—206.*
10. Михайлов В.О. Структура і суб'єкти адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні. *Наслідки вторгнення Російської Федерації в Україну: правовий аспект: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 26 жовтня 2023р. – К.: ДУІТ, 2023. С. 515-519.*
11. Михайлов В.О., Богаткіна А.Є. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні. *Наслідки вторгнення Російської Федерації в Україну: правовий аспект: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, (Київ, 26 жовтня 2023р.) – К.: ДУІТ, 2023. С. 520-523.*
12. Михайлов В.О. Актуальні питання законодавчого регулювання судово-експертної діяльності. *Судова експертиза в період дії воєнного стану: проблеми теорії та практики: збірник матеріалів I Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Київ, 29 лютого 2024 р.).* Вінниця : ТВОРИ, 2024. С. 76-81.
13. Михайлов В.О. Правове регулювання судової експертизи в умовах Євроінтеграції. *XIV Міжнародної науково-практичної конференції «Правове відновлення України як потужної європейської держави через призму міжнародного досвіду* Матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. (Київ, 18 квітня 2024 р.) – К.: ДУІТ, 2024. С.176-179. URL: https://files.duit.edu.ua/uploads/%D0%A1%D0%B0%D0%B9%D1%82/3_%D0%9D%D0%90%D0%A3%D0%9A%D0%90/conferences/international-scientific-and-practical-conferences/international-restoration-05-04-2024.pdf#page=177
14. Михайлов В.О., Павловська А.В. Напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні. *Наслідки вторгнення Російської Федерації в Україну: правовий аспект: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, (Київ, 26 жовтня 2023р.) – К.: ДУІТ, 2023. С. 509-514.*
15. Михайлов В.О., Куликовська К.Д. Порівняння адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні та країнах ЄС. *Наслідки вторгнення Російської Федерації в Україну: правовий аспект: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, (Київ, 26 жовтня 2023р.) – К.: ДУІТ, 2023. С. 524-527.*
16. Михайлов В.О. Актуальні питання законодавчого регулювання судово-експертної діяльності. *Судова експертиза в період дії воєнного стану: проблеми теорії та практики: збірник матеріалів I Всеукраїнської*

наук.-практ. конф. (Київ, 29 лютого 2024 р.). Вінниця: ТВОРИ, 2024. С.76-81

17. Михайлов В.О. Висновок спеціаліста як процесуальне джерело доказів у кримінальному процесі. *Інновації та перспективи сучасної правової науки*: Матеріали XV Міжнародній науково-практичній конференції (м. Київ, 28 листопада 2024) – К.: ДУІТ, 2024.

В роботі фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації не виявлено.

У результаті попередньої експертизи дисертації Михайлова Володимира Олександровича повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Михайлова Володимира Олександровича на тему «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Михайлова Володимира Олександровича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Михайлова Володимира Олександровича на тему «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Головуючий на засіданні

завідувач кафедри правосуддя, д.ю.н., доцент

Анатолій МАТВІЙЧУК